

Co to jest toksoplazmoza?

Jest to choroba wywoływana przez występującego na całym świecie pasożyta zwanego *Toxoplasma gondii*, który może zarażać ssaki i ptaki. Szacuje się, iż pasożytem *Toxoplasmosa* zaraziło się już około jednego biliona ludzi na całym świecie.

W Irlandii toksoplazmoza występuje stosunkowo rzadko. Jednakże znacznej liczby zakażeń nie odnotowuje się, gdyż toksoplazmoza u zdrowych ludzi przebiega zwykle łagodnie bez charakterystycznych dla niej objawów. Badania przeprowadzone w Wielkiej Brytanii wykazały, iż 7-34% ludzi zarażonych było *T.gondii*. W Irlandii 13% z badanych dzieci uległo infekcji. Większość z badanych osób nie zauważyła u siebie żadnych objawów.

Kto narażony jest na zachorowanie na agresywną odmianę toksoplazmozy?

Większość przypadków toksoplazmozy przebiega bezobjawowo. Około 10% osób zarażonych wykazuje za to objawy łagodnej grypy. Pasożyt wytwarza mikroskopijne cysty w tkance mięśniowej i dzięki temu może przetrwać w ustroju wiele lat. Cysty nie stwarzają żadnego zagrożenia u osób ze zdrowym układem odpornościowym.

Nosiciele wirusa HIV, chorzy na AIDS, osoby biorące leki przeciwrakowe oraz osoby po niedawnym przeszczepie należą do grupy podwyższonego ryzyka zachorowania na agresywną odmianę toksoplazmozy.

Również dzieci, których matki zaraziły się pasożytem *Toxoplasma* podczas ciąży lub zaraz przed poczęciem znajdują się w grupie podwyższonego ryzyka. Pasożyt bowiem przekazywany jest dziecku w łonie matki.

Czasami mamy do czynienia z toksoplazmozą oczną, szczególnie u jeszcze nie narodzonych dzieci zarażonych matek i osób z upośledzoną odpornością. Do jej objawów należą zaburzenia ostrości widzenia oraz czarne punkciki „pływające” w polu widzenia.

Toksoplazmoza w trakcie ciąży

Jeśli kobieta ulegnie zakażeniu toksoplazmozą po raz pierwszy w trakcie ciąży, to pomimo braku objawów choroby u matki może dojść do zarażenia płodu, co w efekcie prowadzi do toksoplazmowy wrodzonej u dziecka. Jak niebezpieczna będzie to postać zależy od tego, w którym etapie ciąży doszło do zakażenia.

Większość dzieci z toksoplazmozą wrodzoną zaraz po urodzeniu nie ma żadnych objawów, ale wiele z nich będzie wykazywać symptomy zarażenia po kilku miesiącach a nawet latach. U kilku procent objawy zakażenia pojawiają się tuż po urodzeniu lub w pierwszym miesiącu życia. W przypadku zakażenia płodu może także dojść do przedwczesnego porodu. Zakażone noworodki mogą też po urodzeniu być nienaturalnie małe. Inne oznaki zakażenia, jeśli w ogóle występują, to:

- Gorączka
- Powiększone węzły chłonne
- Żółtaczka
- Powiększona wątroba lub śledziona
- Bardzo duży lub bardzo mały obwód głowy
- Wysypka

- Podatność na siniaki
- Anemia

W niektórych przypadkach może dojść do uszkodzeń układu nerwowego i mózgu prowadząc do:

- Ataków padaczki
- Ślepoty
- Amiotonii (wiotkości)
- Problemów z karmieniem
- Głuchoty
- Upośledzenia umysłowego

Przypadki zakażenia matki we wczesnym okresie ciąży są bardzo rzadkie. Jeśli jednak do tego dojdzie, uszkodzenia płodu są bardzo poważne. Zakażenie prowadzi także do tak niebezpiecznych powikłań jak wady wrodzone, poronienie lub urodzenie martwego dziecka. Dzieci matek zarażonych w ostatnich 28 tygodniach ciąży bardzo rzadko doświadczają jakichkolwiek problemów i nie przejawiają symptomów zarażenia. Powikłania mogą jednak pojawić się znacznie później po dwudziestym, a nawet po trzydziestym roku życia.

1 lipca 2005 roku w Irlandii rozpoczęto dwuletnie badania przesiewowe w ramach pilotażowego programu badań w kierunku toksoplazmozy wrodzonej. W Narodowym Centrum Badań Noworodków przeprowadzono kompleksowe badania w celu wykrycia choroby (chyba, że rodzice nie wyrazili zgody) przy okazji przeprowadzania testów na występowanie pięciu innych chorób, w których zastosowano metodę „klucia pięty”.

Toksoplazmoza u osób z obniżoną odpornością

W grupie podwyższonego ryzyka zachorowania na agresywną odmianę toksoplazmozy znajdują się osoby o obniżonej odporności takie jak nosiciele wirusa HIV, pacjenci po przeszczepach oraz osoby biorące leki przeciwrakowe (patrz powyżej). U osób tych pojawiają się bóle głowy, poczucie dezorientacji, napady, bóle w klatce piersiowej, odkrztuszanie krwią oraz problemy z oddychaniem. W niektórych przypadkach choroba może być śmiertelna. Istnieje również ryzyko wystąpienia trwałych uszkodzeń narządu wzrokowego lub mózgu, np. zapalenia mózgu.

W jaki sposób dochodzi do zakażenia toksoplazmozą?

Pasożyt wywołujący tę chorobę występuje w odchodach zarażonych kotów oraz w mięsie zainfekowanych zwierząt. Koty są jednak jedynym gatunkiem, w którego układzie pokarmowym dochodzi do namnażania *Toxoplasma gondii*. Stąd pasożyt przedostaje się do odchodów kota w postaci małych jajeczek (oocysty). Po zainfekowaniu koty mogą roznosić zarazki w odchodach przez kilka tygodni. Koty zwykle nie mają żadnych objawów choroby, jeśli uległy zakażeniu po raz pierwszy. Dlatego też ich właściciele nie wiedzą, czy ich koty są zarażone czy nie. Zakażeniu ulegają również owce a *Toxoplasma* jest jedną z głównych przyczyn poronienia u samic.

Pięć głównych dróg zakażenia pasożytem *Toxoplasma* u ludzi to:

- Spożywanie wody i żywności zabrudzonej ziemią zanieczyszczoną odchodami zainfekowanych kotów
- Zainfekowanie płodu od zarażonej matki przez łożysko
- Spożywanie lub oprawianie surowego lub niedogotowanego mięsa (głównie wieprzowiny i jagnięciny) zawierającego cysty pasożyta
- Zajmowanie się zainfekowaną samicą owcy, jej łożyskiem i błonami płodowymi oraz jagnięciem tuż po urodzeniu
- Przeszczep organu lub krwi od dawców zakażonych toksoplazmozą (choć ten sposób jest bardzo rzadki).

Nie ma możliwości przeniesienia zakażenia z osoby na osobę.

Jak leczy się toksoplazmozę?

U zdrowych osób nie ma potrzeby leczenia toksoplazmozy. U osób z grupy podwyższonego ryzyka zachorowania na toksoplazmozę stosuje się leczenie na bazie leków antypasożytniczych.

Jak zapobiegać toksoplazmozie?

Najważniejszym sposobem zapobiegania zakażeniom pasożytem *Toxoplasma* jest przestrzegania zasad unikania spożycia pasożyta.

Wskazówki dla kobiet w ciąży i osób z grupy podwyższonego ryzyka:

- Dokładnie gotować mięso (soki powinny być czyste, mięso nie powinno być nigdzie różowe)
- Myć ręce wodą i mydłem po każdym kontakcie z ziemią, piaskiem, surowym mięsem lub nieumytymi warzywami
- Nie próbować mięsa dopóki nie jest dobrze ugotowane
Po każdym użyciu dokładnie myć deski do krojenia, blaty oraz naczynia i przybory kuchenne używając do tego gorącej wody z mydłem. Jest to szczególnie wskazane w przypadku obrabiania surowego mięsa.
- Przed spożyciem myć i/lub obierać wszelkie owoce i warzywa
- Unikać spożywania niepasteryzowanego mleka koziego
- Ograniczyć kontakt z kocim żwirkiem i ziemią zanieczyszczoną kocimi odchodami
- Zakrywać piaskownice, aby koty nie używały ich jako miejsc załatwiania potrzeb fizjologicznych
- Nosić rękawice podczas prac w ogrodzie lub wysypywania piasku ze skrzynek
- Ograniczyć kontakty z kotami bezdomnymi, szczególnie kociętami
- Unikać kontaktu z owcami w porze jagnienia się
- Unikać kontaktu z zabrudzoną odzieżą osób zajmujących się samicami owiec i jagnięciami w trakcie jagnienia się.

Mam kota. Czy muszę go oddać, kiedy zajdę w ciążę lub gdy należę do innej grupy podwyższonego ryzyka?

Nie ma potrzeby oddawania kota w przypadku zajścia w ciążę, planowania ciąży lub gdy należysz do grupy podwyższonego ryzyka. Poniższe dodatkowe środki ostrożności pomogą obniżyć ryzyko zarażenia pasożytem *Toxoplasma*:

- Zapewnij swojemu kotu skrzynkę do załatwiania potrzeb fizjologicznych, by nie musiał w tym celu korzystać z ogrodu lub piaskownicy
- Codzienne zmieniaj żwirek w skrzynce - pasożyt nie ma zdolności zakażenia w okresie od 1 do 5 dni od momentu, gdy kot się załatwi
- Jeśli jest to możliwe, przekaz obowiązek zmiany żwirku komuś innemu. Jeśli ty go zmieniasz, załóż jednorazowe rękawice ochronne, a potem dokładnie wymyj ręce wodą z mydłem
- Podawaj kotu suchą karmę lub jedzenie z puszki. Nie podawaj surowego mięsa, gdyż jest to potencjalne źródło infekcji
- Podczas ciąży staraj się, by kot nie wychodził na dwór i nie miał kontaktu z martwymi ptakami i innymi zwierzętami
- Nie pozwól kotu polować na ptaki czy inne zwierzęta zakładając mu na przykład obrozę z dzwoneczkiem
- Nie nabywaj nowego kota w trakcie ciąży.

Opracowano 25 lipca 2007 na podstawie broszur CDC, HPA, HSE-SE oraz HSE-M.

Ostatnia aktualizacja: 10 styczeń 2008.